

Nemzeti Társalkodó

September' 21-dik napján 1853.

Bírálói Észrevételek.

(Transsilvania' kiadója; szerkeztetőji; célja; címe. Való-e hogy Erdély VIIIik század' vége felé Chazarok' uralkodása alá jutott, IXik század' végezetével Petsenekek által foglaltatott-el?)

Transsilvania, periodische Zeitschrift für Landeskunde. Redigirt von Jos. Benigni v. Mildenberg und Carl Neugeboren. Ersten Bandes erstes Heft. Hermannstadt, W. H. Thierry'sche Buchhandlung 1853. 8adrétben XXI és 119 lap, 14 köre metszett természet-historiai rajzolattal.

Thierry n. szebeni könyvkereskedő, Erdélyhazánk' esmertetésére, időszaki írományt szándékozik kiadni; szándéka az, hogy minden esztendőben két kötetet teendő négy füzetet bocsásson ki: rajzolatokkal 's hazai historiánkban ragyagó férjfiak mejképeikkel.

Címe ez időszaki írománynak: „Transsilvania,” szerkeztetőji: mildenbergi Benigni József és Neugeboren Károly urak. B. úr az erdélyi fő hadikormánynál (suprema armorum praefectura) a' publico-politicumokban

referens titoknok, N. úr n. szebeni tanácsnok (senator)

Czélja Transsilvanianak az, hogy midőn az austriai császári státus' minden más tartományainak saját időszaki irományaik vannak, mellyekben a' honesmertető apróbb dolgozatok összegyűjtetnek, nyomtatás által közhasznuakká tétetnek, 's elenyészéstől mentetnek, Erdélynek is legyen olly intézete, melly a' tudós és tapasztalt férjfiaknak, kik hazánk' különböző részeiben a' hont esmertető tudományok minden ágaikban nyomozódólag foglalatostkodnak, közép-pontul szolgáljon, hova dolgozatjaik' resultatumát lerakhassák, közhasznuakká tehessék 's e'képen hazánkról bel és külföldi publicumnak oktatásforrás nyitassék, 's a' compendiumok által elterjesztett hijányos és hibás esméretek kipotoltassanak, megigazítsanak. —

E' czéllal közünkbe érkező Transsilvania' első füzete, Recens. némelylek által arra serkentetik: bírálja meg azt.

Könyvbírálok és bírálatok, okkal és ok nélkül, hazánkban sokak előtt nagyon gyűlöletesek. Ezt Rec. igen jól tudja, mindazonáltal Transsilvania' első füzete' megbírálását maga is szükségesnek látván, hajlandó volt ugyan arról bíráloi észrevételeket írni, 's ezeket a' „*Nemzeti Társalkodó*“ lapjain publicum elébe terjeszteni, de észrevételek' írására más foglalatosságai nem igen engedének érkezést, 's a' miatt bíráloi szándékával már

egészen felakara hagyni, midőn május' végzetével az egyesített budapesti német hírlap mellett megjelenő „*Gemeinnützige Blätter-en Transsilvania*” első füzetét magasztaltatni, 's csak magasztaltatni 1) látá.

„*Ruhiger, ernster Forschungsgeist* írja valaki ama' közhasznu lapokban, „*Adel in den Gesinnungen, Adel und Geschmack in der Darstellung und Schreibart, und eine heitere Physiognomie, zeichnen diese periodische Schrift aus, die selbst zu blosser Lectüre Empfehlung verdient.*“ 2) Es ezen sorok' olvasása után Recensens bírálói észrevételei' megírására 's közlésére határozódék, 3) 's azért, mert minden hiány' és hiba' megemlítése, kijelelése nélkül csupán magasztalást hallatni olly időszaki irományról, mellyet hiány' potlónak és hiba' javi-

1) *Gemeinnützige Blätter.* (Zur vereinigten Oefner und Pesther Zeitung) 1833. XLII 23. Mai. 8ad r.

2) Szemléelő' lapjain is csupa udvariskodással fogadá a' Referens 'Transsilvania' 1 füzetét. L. Szemléelő' a' Tudományok', Literatura', Művészet', Divat', és társas élet' körében. Szerkeztetik Cserneczky és Kovacsóczy. 3. Szám. Kassán Julius 8. 1833.

3) Rec. a' Trans. első kötetét teendő két első füzetről észrevételeit — több okokból — együtt oshajtotta közleni, 's azért, mintün észrevételeit az első füzetről megírá, sokáig várta a' második füzet' érkezését, de az még augusztus' 31dik napján sem vala megérkezve kolozsvári könyvárosainkhoz; Rec. tehát, hogy igen él-né késsék, jónak látta augusztusnál tovább nem várakozni, 's az első füzetről írt észrevételeit sajtó alá bocsátani.

tónak ohajtanak és talám követelnek is tartatni, 's mellyben még is itt ott hiányok és hibák találatnak, káros következésünek tart. Rec. az írománynak mind dolgozójira, mind olvasójira nézve; már pedig Rec. noha maga is szívből azt ohajtaná, bár: „Nyugott, komoly vizsgálódó szellem, nemesség a' gondolkozásokban, nemesség és ízlés az eléadásban és írásmódban és vidám physiognomia“ az az, magasztalándók volnának mind azok, mik „megkülönböztetik ezen időszaki írományt“ ebben talált azt is, mit nem tarthat magasztalándónak. Magát a' címet sem magasztalhatni.

Német nyelven adatik ugyan is ezen időszaki íromány, czíme még is latin — „Transsilvania.“ Recensens' ítélete szerint e' német időszaki írománynak helyesebb lett volna német címet adni; ezt p. o. Siebenbürgen (Erdélyország); mert valamiképen angol könyvnek angol cím, francziának francia, magyarnak magyar, latinnak latin, azonképen német könyvnek is német és nem latin cím a' leghelyesebb. Vagy helyesnek tartanók é azt, ha Benkő József Erdélyről latin nyelven írtt. könyvének első lapjára „Transilvania“ latin cím helyett e' német címet nyomatta volna: Siebenbürgen!

Dolgozói a' német Transilvania' első füzetének: Benigni József, Neugeboren Károly, gróf Kemény József, és Bielz Mihály urak.

Benigni úr az „*Einleitung*“-ot“ (Bévezetést I — XXI) dolgozta, melly két rész-

ből áll; az első rész: előbeszéd; a' másik Erdély', annak hajdoni's mostani népei', 's e' népek' történetei' rajzolata röviden.

Az előbeszédben Benigni úr e' nyilatkoztatást teszi, hazánkról a' külföldi compendiumok több tévelygést és hibát foglalnak magokban, mint a' másik hemisphaerium' tartományairól, de Transilvania' szerkeztetősége reméli, hogy a' külföld' tévelygő 's hibás megfogatjait Erdélyről megigazítandja. Illy sok dicsőt ígérő nyilatkozás' olvasása után Rec. ezen szép reménnyel telék-el, Transilvania' fűzetjeiben mindenütt kétség alá hozhatatlan históriai igazságokat fog olvashatni, de gyönyörű reményében csak hamar megcsalatlalá magát; mert

I.

XVI-dik lapján Transilvaniának ezt állítja Benigni úr: „*A' nagy avar birodalom' szétbomlása után nyolczadik század' vége felé Erdély chazar uralkodás alá juta, 's kilenczedik század' végzetével Petsenegek foglalák-el az országot.*“

Azonban ezen állítását semmivel sem bizonyítja, 's olly adatokat, mellyekből Erdélynek VIII-dik században chazar uralkodás, IX-dikben petseneg hatalom alatt állta bizonyíthatatnék Rec. maga sem tud.

Hazai, kútfőül szolgáló históriáinkban kellene leginkább megírva lenni, melly nemzetek lakták hazánkot különböző századokban; és ha „Cozar“ az mi, „Chazar,“ úgy a' Chazarok említetnek-is honi történeti kútfőink-

ben, igen a' Petsenegek-is „Picenati“ bő-
 vebben „Bessi, Bisseni“ névvel; de hogy ha-
 zánk VIII-dik század' vége felé chazar ural-
 kodás alá jutott, IX-dik század' végzetével
 Petsenegek által foglaltatott volt el, hazai
 kútfőhistóriáink nem tanítják, hanem igen
 az ellenkezőt, 's azt nevezetesen, hogy IX-
 dik század' végzetével Erdélyt Székelyek és
 Magyarok birták. 4) Nem Erdélyben, hanem
 más tartományokban laktak és uralkodtak te-
 hát Chazarok és Petsenegek az emlegetett szá-
 zadokban régi történet íróink szerént, 's e-
 zeknek annyival inkább hihetünk, mivel a'
 byzanti történet írók' munkáji, mellyek a'
 chazar és petseneg (szeréntek patsinák vagy

BCU Cluj / Central University Library Cluj

4) Lásd: Anonymi Belae regis Notarii Historia
 hungarica de septem primis ducibus Hungariae. —
 Schwandtner ezen czímű kiadásában: *Scriptores re-
 rum hungaricarum veteres ac genuini, partim pri-
 mum ex tenebris eruti; partim antehac quidem edi-
 ti, nunc vero ex mss. codicibus, et rarissimis edi-
 tionibus bibliothecae augustae vindobonensis ab in-
 numeris mendis vindicati* — — — cura et studio Joan-
 nis Georgii Schwandtneri anstriaci stadelkirchensis.
 Impensis J. P. Kraus, bibliopolae vindobonensis.
 MDCCXLVI. 2. réthben. (in folio) 17. 18. 19 lap.
 M. Simonis de Keza presbyteri hungari scriptoris
 saeculi XIII Chronicon hungaricum, quod ex codice
 membranaceo — — excitat Alexius Horányi. Budae
 MDCCLXXXII 8ad réthben. 62 - 63. 66 - 68. I. M.
 Johannis de Thwroc Chronica Hungarorum ab ori-
 gine gentis, inserta simul Chronica Johannis archi-
 diaconi de Kikvllow, ad annum usque Christi
 MCCCCLXIV et ultra perdueta. Schwandtner írt
 czímű kiadásában 76 — 68. 81. 82. 84. l.

patsinákita) történeteknek fő kútfejeik, tisztán ki-is mutatják, hol voltak Erdély' határain kívül VIII és IX-dik századok' végzetével a' chazar, és petseneg lakhelyek 's birtokok.

626-dik esztendőben tűnnek elő legegelször Chazarok a' byzanzi történet írók' munkájiban. Azon évben Heraclius kelet római vagy byzanzil császár Róma legszebb kora' hőseihez hasonlólag ('s végre koszoruzott sükerrel hadakozván) Chosroës elhatalmasúlt persa király ellen, segítségül hívja a' Chazarokat, 's ezek a' Caucasus' porta caspia nevü egyik szoros útján azonnal Persaországba rohannak.

„*CHAZARI CASPIIS PORTIS DIRUPTIS in Persidem irrumpunt*“ írja Theophanes és Cedrenus; 5) ez görög barát a' XI, az apát a' IX-dik században.

642-668-ban 6) Crobat bolgár fejedelem az Avaróktól függetlenséget vívott-ki magának; halála után öt fija, az atyai bölcs intés ellenére, megosztotta a' fejedelemséget; négy fiu elindult hont keresni, az ötödik, a' legkorosabbik, Bathajas nevü, bolgár őseinek Ta-

5) Memoriae populorum olim ad Danubium, Pontum Euxinum, Paludem Maeotidem, Caucasum, Mare Caspium, et inde magis ad septemtriones incolentium e Scriptoribus Historiae byzantinae erutae et digestae a Joanne Gotthilf Strittero. Tom. III. Petropoli. MDCCLXXVIII. 4-ed r. 549 — 551. l.

6) Recensens a' Stritter' kivonatiból merített történetek' emlegetésekor mindég az általa kitett év számokkal él.

nais mellett fekütt lakhelyén maradott, de a' megosztás után meggyengült Bolgárjával adózója lett a' chazar nemzetnek. Theophanes, ki 817-ben vagy 818-ban halt-el, következőleg beszéli-el a' történetet: „ *Cum quinque Crobati, Bulgarorum principis, filii post patris obitum principatum inter se diuisissent, et quatuor eorum, nouas quaesituri sedes, emigrassent, vno Batbaia in auito solo remanente: numerosa CHAZARORUM GENS EX INTERIORI BERZELIAE, QUAE EST PRIMAE SARMATIAE, RECESSU PRORUPIT: OMNIBUSQUE VSQUE AD MARE PONTICUM SUB DITIONEM SUAM REDACTIS TRANS FLUMEN POSITIS PROVINCIIS, a Batbaia, primae Bulgariae principe, is erat fratrum primus, vectigali sibi reddito, TRIBUTUM AB EO IN HUNC VSQUE DIEM EXIGIT.* “ 7).

854-ben a' Chazarok' chaganja követség által kéréte Theophilus byzanti császárt, hogy a' Patsinakiták ellen chazar őrhelyül építetné Sarcel városát vagy várát; Theophilus teljesítette a' kérést; elküldötte Petronast, főfegyvernekét, 's ez felépítette Sarcelt. „ *Chaganus — et Chazariae Pechus (Πεχ, bég?)* “ írja a' 905-ben bارسonyban született (porphyrogenitus), vagy Gibbon' magyarázatja szerint 8) a' byzanti

7) Stritter' idézett III-dik Tomusa' 553-ik lap.

8.) In grichisher Sprache ist Purpur und Por-

császári palotának sötét veres bársonnyal bévonatott szobájában született Constantinus, „*missis ad imperatorem legatis, construi sibi oppidum Sarcel petierunt: quorum petitionibus imperator obsecundans, Petronam spatharocandidatum, — — misit — —*

Atque hic Petronas, Chersona appellens, chelandia illic inuenit, populoque nauigiis onerariis imposito AD TANAIDIS FLUUII LOCUM QUENDAM DISCESSIT VRBEM ILLIC CONDITURUS. Cum vero eo loci lapides non essent structurae idonei, caminis quibusdam factis et latere in illis cocto, calceque ex minutissima quadam fluuii glarea concinnata, VRBEM AEDIFICAUIT.

VRBE ITAQUE SARCEL CONDITA. 'sat. 9).

Sarcel vagy Marcel Cedrenus' bizonyí-

phyr dasselbe Wort, und da natürliche Farben unveränderlich sind: so können wir wissen, dass die Tyrische Farbe, die der Alten Purpur färbte, sehr dunkelroth war. Ein Zimmer im Byzantinischen Palast war mit Purpur bekleidet, zum Gebrauch der schwangern Kaiserinnen bestimmt; und ihrer Kinder kaiserliche Geburt wurde durch den Beinamen Porphyrogenitus, oder, in Purpur geboren, bezeichnet. Viele der Römischen Kaiser waren mit einem Erben gesegnet, aber dieser besondere Zuname wurde zuerst Konstantin VII gegeben. Geschichte der Abnahme und des Falls des Römischen Reichs. Aus dem Englischen des Eduard Gibbon, Esq. übersetzt von C. W. v. R. (=Riemberg) Neunter Band. Wien 1791. 8ad r. 213. 214 l.

9) Stritter' i. III-ik Tom, 568-ik lapján,

tása szerént is Tanais mellé építetett a' Chazarok' számára. „*Theophilus*“ mond a' görög barát, „*legatos a Chagano Chazariae regulo-acceptit, petente, VT CASTELLUM, CUI NOMEN MARCEL- CONDERTUR. EA ENIM VIDE BATUR VALIDA FORE MUNITIO AD PATZINACARUM INCURSIONES PROHIBENDAS, QUOS VERSUS TANAIN FLUVIUM ARCERET* — — *Horum postulatis acquiescens Theophilus, Petronam quendam misit, et quod petierant confecit.*“ 10).

Patsinákok' 949beli lakhelyöket mutogatván bársonyban született és császárkodott Constantinus, imigy szól: „*Quatvor — Patzinacitarum nationes, siue themata — — VLTRA DANAPRIM FLUMEN SITAE-SUNT ORIENTEM SEPTEMTRIONEMQUE SPECTANTES VERSUS V-ziam, CHAZARIAM, Alaniam, Chersonem et caeteras Regiones, Distat autem Patzinacia ab Vzia et CHAZARIA ITINERE DIERUM QUINQUE.*“ 11.)

1016ban Basilius byzanzi császár elfoglaltatta Chazarországot, melly olly helyen fekött, hova flottán vitetett a' hodoltató táhor. „*Imperator (Basilius), e' képen írta-meg azt Cedrenus, „Constantinopolin (ab expeditione Bulgarica) reuersus Januario mense anno mundi 6524 CLASSEM IN*

10) Stritter' i. III-ik Tom. 568-k lapján.

11) Stritter' i. III-ik Tom. 575. és 576-ik lap.

CHAZARIAM MITTIT, duce Mongo — Is adiuuante Sphengo — REGIONEM EAM SUBEGIT, principe eius Georgio Tzulo in primo conflictu capto.“ 12)

Ezen időszaktól, az az, 1016-tól fogva nem említik többé Chazarok' nevét a' byzanzi történetírók, de igen Chazarországét még egyszer mellékesleg Ducas és Codinus. Ducas' említése ennyiből áll: „*Quartus (filiorum Jo. Emanuelis Palaeologi) Constantinus REGIONES AD PONTUM SITAS CHAZARIAE FINITIMAS sortitus est*“ (1421-ben t. i.) 13)

Imé Chazarjaink 626ik esztendőben Caucasus' porta caspia' (ma, derbenti) szoros útján áttörve mentek Heraclius' keletrómai császár' segítségére Persaországba; 668 körül Batbajas bolgár fejedelemnek Pontus Euxinus-ig (fekete tengerig) terjedt tartományait mind elfoglalták, és azokat, mint nekik adót fizetőket birták Theophanes' korában azaz, IX-dik században-is, mert Theophanes 817 v. 818-ban halt-meg; 854-ben Sarcel vagy Marcelvár Chazarok' számára égetett téglából a' Tanais (Don) mellé építetett; 949-ben Chazarország a' Danaprisson (Dniepr-en) túl fekütt; 1016-ban olly helyen volt, hogy meghódoltatására taborát Basilus császár flottán küldötte; XV-dik században Ducas Chazarországról azt emlité,

12) Stritter' i. III-ik Tom. 577-dik lapján.

13) Stritter' i. III-ik Tom. 578-ik lapján.

hogy azzal a' Pontusnál fekvő tartományok határosok voltak. A' byzanzi történetírók tehát a' Chazarok' lakhelyeiket, birtokaikat, foglalásaikat VII. VIII. IX. X. és XI-dik századokban egész meghódításukig mindég a' Caucasushegy és fekete tenger felett, a' Don és Dniepr 's az említett hegy 's tenger felett folyó több más vizek' vidékeiken látatják, soha sem azonban Oltunk' és Marosunk' terein. 'S ki a' chazar nemzet' históriáját magokból a' történeti kútfőkből tanulja, 's részrehajlás nélkül szól, az bizonyosan nem fogja állítani, hogy Chazarok' uralkodása VIII-dik vagy valamelyik más században Erdélyre-is ki volt terjedve. Tanubizonyságul Rec. Rehmert említi. Ez a' marburgi professor a' középkor' históriáját szoros kritikával a' kútfőkből dolgozá 14); azokból, 's

14) „Dass ich nicht blos oberflächlich in die Quellen hineingeschaut“ így szól Rehm említett históriája' előbeszédjében; „sondern sie sorgfältig studiert und streng geprüft habe, so wie, dass ich überhaupt mit kritischer Umsicht zu Werke gegangen bin, wird hoffentlich jeder Kenner meiner Arbeit ansehn. Auch da, wo Andere mir schon so vorgearbeitet hatten, dass ich völlig gebahnten Weg sah, habe ich mir dadurch dennoch den Zugang zu den Quellen nicht versperren lassen; sondern mich mit eigenen Augen von der Richtigkeit der von meinen Vorgängern und Führern, deren Hülfe ich dankbar aperkennen musste, aufgefundenen Resultate zu überzeugen gesucht. Die Treue des Historikers fordert nach meinem Urtheile, dass er nichts niederschreibe, waser nicht selbst in den Quellen gefunden und durch eigene kritische Prüfung als wahr

byzanziahól főleg, a' Chazarok' históriáját-
is. És hova határozá kútfőjiből Rehm a' Cha-
zarok' lakhelyeiket, birtokaikat, uralkodásu-
kat? Oda, hova Recensens. Egyik században
sem Erdélybe, hanem uralkodások' kezdedé-
től fogva uralkodások' elszüntéig, azaz, XI-
ig századig, Caucasus és fekete tenger felé-
be, Volga 's Dniéster közé 15.) Következés-

erkannt hat.“ Handbuch der Geschichte des Mittel-
alters von Dr. Friedrich Rehm, ordentlichem Pro-
fessor der Geschichte und drittem Bibliothekar in
Marburg. Erster Band. Marburg. 1821. 8. r. VI lap.
Rehm' idézett szavait kellene magáról elmondhatnia,
az ő írói elvétől kellene vezéreltetnie minden törté-
netírónak; de szavait hány mondhatja el magáról i-
gaz lélekkel, 's elvétől hány vezéreltetik!

15) Rehm' sorai, mellyekkel a' chazar birtokok'
fekvését kimutatja, ezek: „Die ältesten bekannten
Sitze der Chazaren — waren auf der kaukasischen
Landenge zwischen dem mäotischen See und dem
nach ihnen Khozar genannten kaspischen Meere süd-
lich bis an das kaspische Thor hinab. — Chazari-
sche Horden hatten damals (626) schon das ganze
Land vom Kaukasus bis zur Atel (Wolga, bei den
Arabern der Fluss der Chazaren) und südlich von
diesem Strome bis an den Don und Dnepr hin be-
setzt, unterwarfen sich nicht lange nachher (um 680)
die zwischen dem Don und Dniester zurückgebliebe-
nen Bulgaren und eroberten einen Theil der tauri-
schen Halbinsel. — Im Norden reichten die Erobe-
rungen der Chazaren weit hinauf. Die slavischen
Stämme im südlichen Russland insbesondere waren
ihnen zinsbar. — Die Residenz des Chachan war Atel
(Balangiar) an dem Flusse gleiches Namens in der
Gegend des heutigen Astrachan.“ Handbuch der Ge-
schichte des Mittelalters v. Dr. Fr. Rehm. Erst. B.
Marburg. 1821. 512 — 516 l.

képen azon állítás, hogy Erdély VIII-dik század' vége felé Chazarok' uralkodása alá jutott volt, alaptalan állítás.

A' Patsinakiták hajdon Atel (Wolga), 's Geech (Jaik - Ural) folyók mellett laktak, onnan az ellenek összeszövetkezett Uzok és Chazarok által elhajtattván, lakhelyet magoknak más tartományban kerestek 's foglaltak. „*Sciendum est*“ e' képen írta-meg azt 949-ben, bársonyban született Constantinus, „*Patzinacitas a principio ad Atel-et Geech flumina habitasse.*

Ante annos vero quinquaginta ii, qui Vzi nuncupantur cum Chazaris conspirantes et coniunctis armis Patzinacitas aggressi, superiores facti, sedibus eos suis expulerunt.

At Patzinacitae, qui fuga euaserant, circumeuntes quaerebant, vbinam sedes suas collocarent: venientesque in terram, quam nunc (azaz. 949-ben) incolunt, inuentis illic Turcis 16) incolis, (azaz, hungaris incolis) debellatos eiecerunt, sedesque ipsi suas i-

16) Constantinus által a' Magyarok „Turci“ a' Magyarok' lakhelye, vagy Magyarország „Turcia“ névvel neveztetnek; „ante — Arpadem Turci principem alium nullum vnquam habuerunt; ex cuius etiam posteris ad hunc vsque diem princeps Turciae constituitur“ mond Const. Stritter' i. III-dik Tom. 610-ik lapján. Arra figyelmezteti tehát Rec. az olvasót, hogy Const. soraiban a' „Turci“ név alatt Magyarokat értsen.

bi posuerunt, tenentque iam hodie annum quinquagesimum quintum. 17).

Et Patzinacia quidem uniuersa in themata octo diuiditur; quae magnos quoque principes totidem habet.

Et quatuor quidem Patzinacitarum nationes siue themata, Quartzitzur, Syrucalpee, Borotalmat et Bulatzospon ULTRA DANAPRIN FLUMEN SITA SUNT, orientem septentrionemque spectantes versus Vziam, Chazariam, Alaniam, Chersonem, et caeteras regiones; reliquae vero quatuor nationes positae sunt CIS DANAPRIN FLUMEN, ad partes Occidentis Septentrionisque nimirum thema Giazichopon Bulgariae finitimum est, inferius THEMA GYLAE TURCIAE PROXIMUM EST; Charoboë thema Russiae adiacet; Jabdiertim vero thema conterminum est tributariis pagis Russiae regionis, puta Vltinis, Derbleninis Lenzeninis reliquisque Sclauis.“ 18)

Ezen sorokból megtanulhatjuk azt, hogy a' Patsinákíták, miután Wolgá' 's Ural' vidékeiről elűzettek, napnyugót felé jöttek, 's a' Danaprison, azaz, Dniepr-en túl és innen telepedtek-le; megtanulhatjuk azt, hogy Patsinákítáknak Dniepren túli 's inneni lakhelyök nyolcz tartományra vagy nemzetségre osztatott, 's az egyik, t. i. Gyla, a' Magyarok' lakhelyéhez (Turcia-hoz) közel volt;

17) Stritter' i. III-ik Tom. 797 és 798-ik lap.

18) Stritter' i. III-ik Tom. 806 és 807-ik lapjain.

de vallyon a' Patsinakiták' lakhelyének Dniepren innen fekvő része olyan messze kiterjedett é napnyugotra, hogy Erdély' földjét is magába foglalta legyen? ezt a' felhozott constantinusi sorokból tisztán nem tanulhatni ki. Azonban Constantinus azt említi, hogy az a' föld, mellyen idejében, azaz, 949-ben, a' Patsinakiták laktak, egykor Magyaroké volt, 's csak ezek' meggyőzete 's onnan elűzete után lett a' Patsinakitáké, mi azt mutatja, hogy a' Magyarok' és Patsinakiták keletről nyugotra költözködése' históriája, külön választhatatlan kapcsolatban áll egymással; felvilágosulás okáért tehát, összefüggésben kell tekinteni a' két nemzet' költözködése' folytát.

A' Magyarok hajdon Lebedias nevezetű (Dniepr és Bug közt fekvő?) tartományban laktak, melly Lebedias magyar fő hadvezérről kapta nevezetét. Lebediasból a' Wolga' 's Ural' vidékeiről elűzettek Patsinakitáktól kiányomatván, két részre szakadtak, 's egyik rész kelet felé Persaországba ment, a' másik pedig nyugotra Atelcuzuba jött lakni. Atelcuzuban sem maradhattak-meg a' Magyarok, Patsinakiták által elűzettek onnan-is; tovább jöttek tehát nyugotra magoknak hazát keresni, 's kaptak-is; de a' Patsinakiták megmaradtak Atelcuzu-ban 's épen Atelcuzu volt az a' hely vagy tartomány, mellyben Constantinus' korában — a' X-ik század' első felében-is — laktak a' Patsinakiták.

(folytatása következik).